

Kraplap

met tepeltjes

Kraplappen, zo noem je die kappen in de klederdracht van Spakenburger vrouwen. In Nijmegen zie je nu wel heel bijzondere versies.

Martin Pieterse
Nijmegen

Wat hebben Spakenburger klederdracht, de Duitse kunstenaar Joseph Beuys en acht bekende Nederlandse vormgevers met elkaar te maken?

Het antwoord vind je de komende maanden in galerie Marzee in Nijmegen. Onder auspiciën van Het Wilde Oog worden wonderschone verbindingen gelegd tussen materie en geest, tussen vroeger en nu, en tussen mensen en dingen.

Het Wilde Oog is een project van Hans Lemmerman en Inge van Run, beiden docenten aan hogeschool ArtEZ in Arnhem. Lemmerman en Van Run hebben al heel lang iets met de beroemde Duitse kunstenaar Joseph Beuys (1921-1986).

Beuys had op zijn beurt iets met bepaalde materialen, zoals vet en vilt. Volgens de legende omdat hij als piloot in de Tweede Wereldoorlog zijn leven dankte aan nomaden die hem, na het neerstorten van zijn vliegtuig, met vilt en vet in leven hielden.

Voor Joseph Beuys waren bepaalde kledingstukken en materialen heilig. Voor de vrouwen die in Spakenburg nog steeds in klederdracht lopen, zijn stoffen en materialen ook veel meer dan

een simpel kloffie. Spakenburger klederdracht 'spreekt', onder andere door kleuren en patronen. Een vrouw die in de rouw is, draagt bijvoorbeeld paars. Naargelang de mate van droefheid kunnen de verschillende tinten paars ook variëren.

Het meest 'sprekende' onderdeel van de vrouwelijke dracht in Spakenburg is de zogenaamde kraplap: een met stijfjel en lak stevig en glad gemaakte kap over schouders, borst en rug. Er is een aantal Spakenburger vrouwen dat nog consequent klederdracht draagt. Zij hebben thuis laden vol met kraplappen voor elke gelegenheid, waarvan sommige exemplaren reeds eeuwen in de familie zijn.

Hans Lemmerman en Inge van Run hebben al zeventien jaar een bijzondere band met drie Spakenburger vrouwen, die dagelijks in klederdracht lopen. Als Het Wilde Oog fotograferen ze de drie op bijzondere plekken, vaak in de buurt van bijzondere kunst. Klederdracht heeft volgens Het Wilde Oog immers net zo'n mysterieuze gelaagdheid als goede kunst. Zoals de kunst van

Joseph Beuys, om maar een voorbeeld te noemen.

Het Wilde Oog benaderde acht bekende Nederlandse kunstenaars en vormgevers, met het verzoek om iets met Spakenburger kraplappen te doen, 'in de geest van Joseph Beuys'. De gevraagde kunstenaars reageerden opvallend positief. Als basismateriaal mochten ze een keuze maken uit de grote voorraad kraplappen van de drie Spakenburger vrouwen. In vitrines in galerie Marzee liggen vervulde, stukgesneden, aangepaste en versierde kraplappen, elk met een eigen karakter.

Bovendien zijn er foto's te zien van de bewerkte kraplappen, gedragen door studenten van ArtEZ.

Maria Roosen bevestigde bijvoorbeeld een glazen spermacel op een paarse kraplap die in de rouw wordt gedragen: verloren en nieuw leven ineen. Rob Scholte was zo onder de indruk van de Spakenburger dames met hun edele kleding, dat hij ze spontaan wilde eren met een lintje. Scholte decoreerde een ge-

▶ Iets met Spakenburger kraplappen 'in de geest van Beuys'

bloemde kraplap met militaire schouderpauzetten en onderscheidingen op de borst.

Couzijn van Leeuwen en Lucy Sarneel bleven heel dicht bij de figuur Beuys, met respectievelijk een vilten kraplap en een kraplap met een heleboel zakjes erop, zoals het mouwloze vissersvest dat Beuys altijd droeg. Sieradenontwerper Ted Noten gebruikte een kraplap die in Spakenburg wordt gedragen als de rouw is afgelopen. Noten voorzag de kraplap van feestelijke speldjes die de draagster kan weggeven, ten teken dat ze niet meer droevig is.

Ook Marianne van Heeswijk gebruikte zo'n 'blijje' kraplap, en bevestigde er tientallen jubel-

handjes aan. Keiko Sato is de dochter van een Japanse kamikazepiloot. Haar werk gaat vaak over het kapotmaken van dingen. Zij liet iemand langdurig op een kraplap stampen in een bak met stijfjel. Het resultaat is een kraplap die niet stuk is, maar 'anders'. Het Arnhemse modecollectief Maison the Faux gaat altijd erg analytisch te werk. Zij hebben een kraplap analytisch uit elkaar gerafeld en binnenstebuiten gekeerd, en vervolgens stiekem geplakt met tepeltjes.

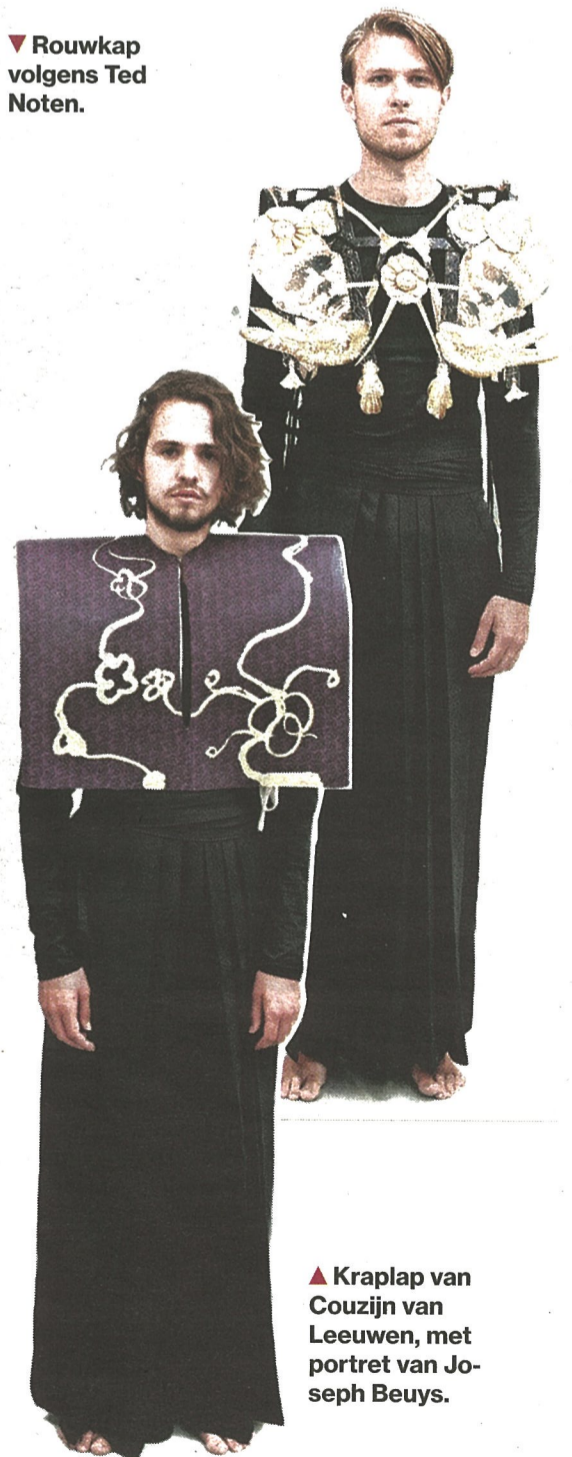
De expositie in galerie Marzee is erg geslaagd, maar had in een museum van enig belang beslist niet misstaan. Misschien wordt het tijd dat een veel breder publiek kennismaakt met Het Wilde Oog en hun Spakenburger vriendinnen met hun 'sprekende' kleding? Welk museum durft?

■ *Het Wilde Oog*, tot en met 7 juni, Galerie Marzee, Lage Markt 3 in Nijmegen, dinsdag tot en met vrijdag 10.00 tot 18.00 uur, zaterdag tot 17.00 uur.

▶ **Hendrikje Kuis, of zoals Marzee haar omschrijft: Spakenburgse diva.**

▼ **Rouwkap volgens Ted Noten.**

◀ **De spermacel op de rouwkap, door Maria Roosen. Leven en dood ineen.**

▲ **Kraplap van Couzjin van Leeuwen, met portret van Joseph Beuys.**

▶ **De kraplap van Marianne van Heeswijk: met jubelhandjes. FOTOS: HET WILDE OOG/WOUT NOOITGEDAGT**